

يَكِيدُ هُنَّ عَلِيمٌ ۝ قَالَ مَا خَطْبُكُنْ إِذْ سَاوَدْتُنْ يُوسُفَ عَنْ

انهن جي فریب کي وڌيڪ ڄاڻندڙ آهي. بادشاهه عورتن کي چيو توهانجو واقعو کيئن ٿي گذريو جڏهن توهان يوسف کي

نَفْسِهِ قُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ ۝ قَالَتْ

پاڻ ڏانهن راغب ڪيوئي؟ سڀني چيو پناهه بخدا اسان يوسف ۾ ڪا به برائي نه ڏٺي. عزيز جي

امراتُ الْعَزِيزِ الْغَن حَصْحَصَ الْحَقُّ ۝ أَنَا رَاوِدْتُهُ عَنْ

گهرواري چيو هيئن حق ظاهر ٿي پيو مون يوسف کي پاڻ ڏانهن

نَفْسِهِ ۝ وَإِنَّهُ لَمِنَ الصّٰدِقِیْنَ ۝ ذٰلِكَ لِيَعْلَمَ أَنِّي لَمْ أَخْنُفْهُ

راغب ڪيو هو. بديشڪ يوسف سڄو آهي. (يوسف چيو) تهي مون لاءِ ڪيوتو عزت کي معلوم ٿئي ته مون

بِالْغَيْبِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي كَيْدَ الْخَآئِنِیْنَ ۝

سندن پريٽ ڪا به خيانت نه ڪئي هئي (هي به معلوم ٿئي) بديشڪ الله تعاليٰ خاندن جي ريت کي ڪامياب ڏٺو ڪري

وَمَا أُبَرِّئُ نَفْسِي ۚ إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ ۚ إِلَّا مَآ رَحِمَ

۽ آئون پنهنجي پاڪيزئي جو اظهار ڏنو ڪريان، بديشڪ نفس تڙبن ڪمن لاءِ چوي ٿو، مگر جنهن تي منهن جو رب

رَبِّي ۚ إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَّحِيمٌ ۝ وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِي بِهٖ

رحم ڪري ٿو، بديشڪ منهنجو رب بخشيندڙ رحم ڪندڙ آهي. بادشاهه چيو، يوسف کي مون وٽ وٺي اچو ته آئون

أَسْتَخْلِصُهُ لِنَفْسِي ۚ فَلَمَّا كَلَمَهُ قَالَ إِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ

آڻي خاص پنهنجي (ڪمن) لاءِ مقرر ڪريان، پوءِ يوسف ساجڏهن بادشاهه ڳالهائون ٿي چيائين ته تون اڄ کان ئي اسان وٽ

أَمِينٌ ۝ قَالَ اجْعَلْنِي عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ ۚ إِنِّي حَفِيظٌ عَلِيمٌ ۝

معزز (پوءِ) امين آهي. يوسف چيو ته مون کي زمين (مصر جي خزانن تي مقرر ڪر، بديشڪ آئون حفاظت ڪندڙ ڄاڻندڙ آهيان.

وَكَذٰلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِی الْأَرْضِ يَتَّبِعُوهُ مِنْهَا حَيْثُ يَشَآءُ ۚ

۽ اسان انهي طريقي سان يوسف کي زمين (مصر) ۾ مضبوط بنايو جو مصر ۾ جنهن جاءِ تي چاهي رهي سگهيو ٿي.

نُصِيبُ بِرَحْمَتِنَا مَنْ نَشَاءُ وَلَا نُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾ وَلَا أَجْرُ

اسين جنهن کي چاهيون پنهنجي رحمت سان نوازيون ٿا، ۽ اسين نڪو ڪارن جي اجري ضايع نه ٿا ڪريون. ۽ بيشڪ

الْآخِرَةُ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٥٧﴾ وَجَاءَ إِخْوَةُ

آخرت جو اجر انهن مان ٿيڻ لاءِ بهتر آهي جيڪي ايمان آڻن ٿا ۽ پرهيزگاري ڪن ٿا. ۽ يوسف جا ٻار ڪنڌن سان

يُوسُفَ فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ وَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ ﴿٥٨﴾ وَلَمَّا

يوسف جي درٻار ۾ پهتا، پوءِ يوسف انهن کي سڃاتو ۽ انهن يوسف کي نه سڃاتو، ۽ جد ٿي

جَهَّزَهُمْ بِجَهَّازِهِمْ قَالِ ائْتُونِي بِآخِ لَكُمْ مِّنْ أَبِيكُمْ أَلَا

يوسف انهن کي سفر جو سامان مهيا ڪيو ته يوسف چيو ته توهان مون وٽ پنهنجو پيٽو پاءُ آڻڻ جو، ڇا توهان

تَرُونَ أَنِّي أَؤْفَى الْكَيْلِ وَأَنَا خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ ﴿٥٩﴾ فَإِنْ لَّمْ تَأْتُونِي

نه ٿا ڏسو ته بيشڪ آئون (آڻجي) پوري ماپ ڏيان ته آئون بهترين ميزبان آهيان. پوءِ جيڪڏهن توهان ان کي مون

بِهِ فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِنْدِي وَلَا تَقْرَبُونِ ﴿٦٠﴾ قَالُوا سَنُرَاوِدُّ عَنْهُ

وٽ نه آندو ته آئون توهان کي اٽ ڪوڙ ڏيندس ۽ نه توهان مون کي ويجهو آڻجو. ڀائرن چيو اسين اها گهر سندس

أَبَاهُ وَإِنَّا لَفَاعِلُونَ ﴿٦١﴾ وَقَالَ لِفَتَيْنِهِ اجْعَلُوا بِضَاعَتَهُمْ فِي

والڏان ڪڍا سين ايشيا ڪا سين ايشيا ڪڍا سين. ۽ يوسف پنهنجي غلامن کي حڪم ڪيو ته انهن جي رقم انهن جي

رِحَالِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَا إِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ لَعَلَّهُمْ

خرجين ۾ وجهي ڇڏي ٿي شايد اهي ان کي سڃاڻين، ڇڏهن اهي پنهنجي گهر ڏانهن موٽن ته من اهي

يَرْجِعُونَ ﴿٦٢﴾ فَلَمَّا رَجَعُوا إِلَىٰ أَبِيهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَا مُنِعَ مِنَّا

موٽ اچڻ. پوءِ اهي جد ٿي پنهنجي پيءُ ڏانهن موٽيا، انهن چيو ته اي اسان جا والد، اسان جو

الْكَيْلُ فَأَرْسَلْنَا مَعَنَا آخَانَا نَكْتَلُ وَإِنَّا لَهُ لَحَفِظُونَ ﴿٦٣﴾

اٽ روڪيو ويو آهي پوءِ تون اسان سان گڏ اسانجو پاءُ کي اجازت ڏي ته ان آئون بيشڪ اسين سندس محافظ آهيون.

قَالَ هَلْ أَمْنُكُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا أَمْنُتُكُمْ عَلَى أَخِيهِ مِنْ قَبْلُ

يعقوب چيو ان لاء آئون توهان تي اهر و اعتبار ڪريان ٿو جهڙو ان جي پيءُ (يوسف) لاءِ مونهن کان اڳ اعتبار ڪيو هو،

فَاللَّهُ خَيْرٌ حِفْظًا ۖ وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّحِيمِينَ ﴿٣٣﴾ وَلَمَّا فَتَحُوا مَتَاعَهُمْ

پوءِ الله بهترين محافظ آهي. ۽ اهو ئي ارحم الراحمين آهي. ۽ انهن جڏهن پنهنجو سامان کوليو ته

وَجَدُوا بِضَاعَتَهُمْ رُدَّتْ إِلَيْهِمْ قَالُوا يَا بَانَا مَا نَبْغِي هَذِهِ

ان ۾ پنهنجي رقم ڏي جيڪا کين واپس ڪئي وئي، انهن چيو بابا اسان کي وڌيڪ ڇا گهرجي، هي

بِضَاعَتُنَا رُدَّتْ إِلَيْنَا وَنَمِيرُ أَهْلَنَا وَنَحْفُظُ أَخَانَا وَنَزْدَادُ

اسان جي رقم آهي جيڪا اسان کي واپس ڏني وئي آهي، ۽ اسين پنهنجي گهر لاءِ ان آيون ۽ پنهنجي پيءُ جي حفاظت ڪريون،

كَيْلَ بَعِيرٍ ذَلِكَ كَيْلُ يَسِيرٍ ﴿٣٤﴾ قَالَ لَنْ أُرْسِلَهُ مَعَكُمْ

ان جو هڪ اٺ وڌيڪ آيون، هي ان اسانجي گهر وارن لاءِ ڪافي نااهي. يعقوب چيو آئون ان کي توهان ساڳو ڪونه ڇڏيندس

حَتَّى تَوُتُّونَ مَوْتَقًا مِنَ اللَّهِ لَتَأْتُنَّنِي بِهِ إِلَّا أَنْ يُحَاطَ بِكُمْ

ايتائين جو توهان مون کي الله جو قسم ڪئي پڪو وعدو نه ڏيو ته اٽڪي ضرور واپس آيندا، مگر جيڪڏهن مجبور ٿي پئسو،

فَلَمَّا اتَّوَهُ مَوْتَقَهُمْ قَالَ اللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ﴿٣٥﴾ وَقَالَ

پوءِ انهن جڏهن يعقوب کي پڪو وعدو ڏنو، يعقوب چيو جيڪو اسان ڳالهائون، الله ان تي گواهه آهي. ۽ يعقوب

يَبْنِي لَا تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ

چيو ته اي منهنجا پٽ توهان هڪ دروازي مان (شهر ۾) داخل نه ٿجو پر مختلف دروازن مان داخل

مُتَفَرِّقِينَ ۖ وَمَا أُرْغِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ۚ إِنَّ الْحُكْمَ

ڇڄو، ۽ آئون توهان کي تقدير الاهي کان بچائڻ نه ٿو سگهان، حڪم ته فقط

إِلَّا لِلَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٣٦﴾

الله جو هلي ٿو، ۽ الله تي مون توڪل ڪئي آهي، ۽ توڪل ڪندڙن کي گهرجي ته الله تي توڪل ڪن.

وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ أَمَرَهُمْ أَبُوهُمْ مَا كَانَ يُغْنِي

۱۲ پي ۱۲ جي حڪم موجب جڏهن اهي (شهر مي) داخل ٿيا ، يعقوب انهن تان تقدير الاهي

عَنْهُمْ مِّنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا حَاجَةً فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضَاهَا

قبراني ۱۲ ۱۲ سگهيو مگر اها يعقوب جي دلي خواهش هئي جنهن جو پاڻ اظهار ڪيو ،

وَإِنَّهُ لَذُو عِلْمٍ لِّمَا عَلَّمْنَاهُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا

۱۲ ۱۲ يشڪ يعقوب اسانجي عطا ڪيل علم جو وڌو ماڻهو ۽ پر اڪثر ماڻهو

يَعْلَمُونَ ۱۲ وَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ أَوَىٰ إِلَيْهِ أَخَاهُ

۱۲ ۱۲ ۱۲ ۱۲ جڏهن (اهي پاڻ) يوسف وٽ حاضر ٿيا ته يوسف پنهنجي ڀاءُ (بن يامين) کي پاڻ سان ويهاريو

قَالَ إِنِّي أَنَا أَخُوكَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۱۲

يوسف چيو بيشڪ آئون تهنجو (سڳو) ڀاءُ آهيان پوءِ تون ان جو تڪ ڏڪر جيڪو انهن ڪيو آهي.

فَلَمَّا جَهَّزَهُم بِجَهَازِهِمْ جَعَلَ السَّقَايَةَ فِي رَحْلِ أَخِيهِ ثُمَّ

پوءِ جڏهن يوسف انهن کي سفر جو سامان مهيا ڪيو پيا الو پنهنجي ڀاءُ جي سامان ۾ رکيو ان کان پوءِ

أَذَّنَ مُؤَذِّنٌ أَيَّتُهَا الْعِيرُ إِنَّكُمْ لَسِرْقُونَ ۱۲ قَالُوا وَأَقْبَلُوا

يوسف اعلان ڪرايو ته اي قافلي ته وارا بيشڪ توهان چور آهيو . انهن قافلي وارن سامهون ٿي

عَلَيْهِمْ مَاذَا تَفْقِدُونَ ۱۲ قَالُوا نَفَقْدُ صَوَاعَ الْمَلِكِ وَ

پڇيو ته ڪهڙي شي (توهان کان) گم ٿي آهي . اعلان ڪندڙن چيو ته بادشاه جو پٽي الو گم ٿي ويو آهي ۽

لِمَن جَاءَ بِهِ حِمْلُ بَعِيرٍ وَأَنَا بِهِ زَعِيمٌ ۱۲ قَالُوا تَاللَّهِ

جيڪو پيا الو حاضر ڪند وان کي اُن جي کڻڻ جيترو اُن ڏنو ويندو (انعام ٿو) ۽ آئون ڏيڻ لاءِ ضامن آهيان . قافلي وارن الله جو

لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كُنَّا سِرْقِينَ ۱۲

قسم ڪئي چيو ته يقيناً توهان ڄاڻو ٿا ته اسين هن زمين (مصر) ۾ فساد ڪرڻ نٿا آهيون ۽ نه ئي اسين چور آهيون .

قَالُوا فَمَا جَزَاؤُهُ إِنْ كُنْتُمْ كَذِبِينَ ﴿٥٠﴾ قَالُوا جَزَاؤُهُ

اعلان ڪندڙن چيو ته توهان وٽ چور جي سزا ڪهڙي آهي جيڪڏهن توهان پنهنجي ڳالهه ڪوڙائي پيا. انهن چيو ته سزا

مَنْ وَجَدَ فِي رَحْلِهِ فَهُوَ جَزَاؤُهُ كَذَلِكَ نَجْزِي

هي آهي تنهن جي سامان اها چوري ملي ته اهوئي ان جي عيوض پاڻ وٽيندو، اسين (شرعيت يقيني موجب) چور کي

الظَّالِمِينَ ﴿٥١﴾ فَبَدَأَ بِأَوْعِيَّتِهِمْ قَبْلَ وَعَاءِ أَخِيهِ ثُمَّ

اهڙي سزا ڏيون ٿا. پوءِ بن يامين جي خرچين کان پهرين ٻين پائڻ جا خرچين تلاش ٿيا، ان کان پوءِ

اسْتَخْرَجَهَا مِنْ وَعَاءِ أَخِيهِ كَذَلِكَ كِدْنَا لِيُوسُفَ ط مَا

پيالو (يوسف جي سڳي ڀاءُ) بن يامين جي خرچين مان نڪتو، اهو ٿيو يوسف کي اسان سڀڪاريو، يوسف

كَانَ لِيَأْخُذَ أَخَاهُ فِي دِينِ الْمَلِكِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ ط نَرْفَعُ

مصر جي قانون موجب پنهنجي ڀاءُ کي پاڻ وٽ روڪي نه ٿي سگهيو، مگر جيڪو الله چاهي، اسين

دَرَجَتٍ مِّنْ نَّشَأٍ ط وَفُوقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ ﴿٥٢﴾ قَالُوا إِنْ

جنهن لاءِ گهرو ان جا درجا بلند ڪريون ٿا، ۽ هر ڄاڻون جي مٿان ٻيو وڌيڪ ڄاڻون آهي. قافلي وارن چيو اکر

يَسْرِقُ فَقَدْ سَرَقَ أَخٌ لَهُ مِنْ قَبْلُ فَأَسْرَهَا يُوسُفُ فِي

بن يامين چوري ڪئي آهي (تجربو ٺهي)، پوءِ بيشڪ هن کان اڳ سندس ڀاءُ به چوري ڪئي هئي، پوءِ اها ڳالهه يوسف پنهنجي

نَفْسِهِ وَلَمْ يُبْدِهَا لَهُمْ قَالَ أَنْتُمْ شَرُّ مَكَانٍ وَاللَّهُ أَعْلَمُ

دل ۾ رکي ۽ ان کي پائڻ لاءِ ظاهر نه ڪيو، يوسف چيو ته توهان خراب مڪان جا آهيو، ۽ جيڪو توهان چئو ٿا

بِمَا تَصِفُونَ ﴿٥٣﴾ قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ إِنَّ لَهُ أَبًا شَيْخًا كَبِيرًا

ان کي الله خوب ڄاڻي ٿو. انهن چيو اي عزيز (بادشاهه مصر) بيشڪ بن يامين جو هڪ پيرسن والد آهي

فَخُذْ أَحَدَنَا مَكَانَهُ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٤﴾

پوءِ ان جي عيوض اسان مان ڪو به پاڻ وٽ غلام بنا، بيشڪ اسين توکي احسان ڪندڙ سمجهون ٿا.

قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ أَنْ نَأْخُذَ إِلَّا مَنْ وَجَدْنَا مَتَاعَنَا عِنْدَهُ ۚ

يوسف چيو غوڏ ٻا الله اسين ڪنهن (جي گناهه) کي گرفتار ڪريون. اسين اٽڪي گرفتار ڪندا سڀني جنهن وٽان اسان کيسات مليو آهي.

إِنَّا إِذَا الظَّالِمُونَ ۙ فَلَمَّا اسْتَيْسُوا مِنْهُ خَلَصُوا نَجِيًّا ۖ

(اسان ائين ڪيون ٿا) وقت اسين ظالم هوندا سين. پوءِ جڏهن اهي يوسف کان نااميد ٿيا ته اڪيلائي صلاحون ڪرڻ لڳا،

قَالَ كَبِيرُهُمْ أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ أَبَاكُمْ قَدْ أَخَذَ عَلَيْكُمْ

پاڻن مان وڏي پاءُ چيو ته ڇا توهان کي معلوم ناهي ته بيشڪ توهان جي والد توهان کان الله جو پڪو

مَوْثِقًا مِنَ اللَّهِ وَمِنْ قَبْلُ مَا فَرَّطْتُمْ فِي يُوسُفَ ۚ فَلَنْ

وعدو ورتو هو. ۽ ان کان اڳ به توهان يوسف جي باري ۾ ڪوتاهي ڪئي هئي، پوءِ آئون ته قطعاً

أَبْرَحَ الْأَرْضَ حَتَّىٰ يَأْذَنَ لِي أَبِي أَوْ يَحْكُمَ اللَّهُ لِي ۚ وَهُوَ

هتان ڪونه هلندس ايسٽائين جو منهنجو والد مون کي اجازت ڏي يا مون لاءِ الله حڪم فرمائي، ۽ اهو ئي

خَيْرُ الْحَكِيمِينَ ۙ ۝۸۰ اِرْجِعُوا إِلَىٰ آبَائِكُمْ فَقُولُوا يَا أَبَانَا

سٺي کان بهتر حڪم ڪندڙ آهي، توهان پنهنجي والدن ڏانهن موٽي پوءِ ان کي عرض ڪريو ته اي اسان جا والد

إِنَّ ابْنَكَ سَرَقَ ۚ وَمَا شَهِدْنَا إِلَّا بِمَا عَلَّمْنَا وَمَا كُنَّا

بيشڪ تنهنجي پٽ (بن يامين) چوري ڪئي، ۽ اسان شاهدي ڏني مگر جنهن ڳالهه جي اسان کي معلوم آهي، ۽ اسين

لِلْغَيْبِ حَفِظِينَ ۙ ۝۸۱ وَسُئِلَ الْقَرْيَةُ الَّتِي كُنَّا فِيهَا

غيب جا محافظ نه هئاسين. ۽ توهان ان ڳوٺاڻن کان پڇيو جنهن ڳوٺ ۾ اسين هئاسين

وَالْعِيرَ الَّتِي أَقْبَلْنَا فِيهَا ۖ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ۙ ۝۸۲ قَالَ بَلْ

۽ ان قافلي وارن کان پڇيو جيڪي مصر وٽان اچي آيا آهن ۽ بيشڪ اسين (ان ڳالهه ۾) سچا آهيون. يعقوب فرمايو ڳالهه دراصل

سَوَّلْتُ لَكُمْ أَنْفُسَكُمْ أَمْراً ۖ فَصَبْرٌ جَبِيلٌ ۙ عَسَىٰ اللَّهُ أَنْ

هي آهي ته توهان اهو منصوبو ٻوليان تيار ڪيو آهي، پوءِ (منهنجو) صبر بهتر آهي، مون کي الله ۾ اميد آهي

يَا تَبْنِي بِهِمْ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ۝۸۴ وَتَوَلَّى عَنْهُمْ

مون کي منهنجا ٿي پٽ ملائيندو. بيشڪ اهو الله خوب چاڻند رحمت وارو آهي. يعقوب سڀني کان هنن ڦريو

وَقَالَ يَا سَفِي عَلَى يُوسُفَ وَأَبْيَضْتُ عَيْنُهُ مِنَ الْحُزَنِ

۽ چوڻ لڳو هاءِ! مون کي يوسف جي جدائي تي ڪنهن نهايت افسوس آهي ۽ انهي صدمي جي ڪري يعقوب جون آنهي اکيون سفيد ٿي

فَهُوَ كَظِيمٌ ۝۸۵ قَالُوا اتَاَ اللَّهَ تَفْتَوُ اتَاَ كُرُيُوسُفَ حَتَّى

ويون پوءِ پاڻ ڏک ٿي هئا. پٽن چيو توهان تڏهن به يوسف کي ياد پيا ڪريو ايستائين جو توهان

تَكُونُ حَرَضًا أَوْ تَكُونُ مِنَ الْهَالِكِينَ ۝۸۶ قَالَ إِنَّمَا أَشْكُوا

قَرِيبَ الْمَوْتِ تَئِيدًا يَا تَوْهَانُ فَوْتَ تِي وَيَسْأَلُ. يعقوب چيو آئون پنهنجي سخت

بَيْتِي وَحُزْنِي إِلَى اللَّهِ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۝۸۷

پریشاني ۽ ڏک جو فرياد الله جي درٻار ۾ ڪريان ٿو ۽ الله جا اهي علم چاڻان ٿو جيڪي توهان نه ڄاڻو.

يَبْنِي أَذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَأَخِيهِ وَلَا تَأْيَسُوا

اي منهنجا پٽ توهان وڃين يوسف ۽ سندس ڀاءُ کي تلاش ڪريو ۽ الله تعاليٰ جي رحمت کان

مِنْ رُّوحِ اللَّهِ إِنَّهُ لَا يَأْيَسُ مِنْ رُّوحِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ

نااميد نه ٿيو، بيشڪ ڪافر قوم کان سواءِ الله تعاليٰ جي رحمت مان

الْكُفْرُونَ ۝۸۸ فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ

ڪير به نااميد نه ٿو ٿئي. پوءِ پاڻ رڳڏهن يوسف جي درٻار ۾ حاضر ٿيا، انهن چيو اي مصر جا بادشاهه

مَسْنَاوَاهَلْنَا الضُّرُّ وَجُنَّا بِبِضَاعَةِ مَرْجُةٍ فَأَوْفِ لَنَا

اسان کي ۽ اسانجي گهروارن کي سخت تڪليف پهتي آهي ۽ اسين ٿوري رڳو ڪٿي آيا آهيون، پوءِ تون اسان کي گهڻو

الْكَيْلَ وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا إِنَّ اللَّهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ ۝۸۹

ان ڏي ۽ تون اسان تي خيرات ڪر، بيشڪ الله خيرات ڪندڙن کي ثواب عطا ڪري ٿو.

قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ وَأَخِيهِ إِذْ أَنْتُمْ

مصري بادشاه چيو توهان کي معلوم آهي ته توهان يوسف ۽ سندس ڀاءُ ساڄا ڪيو هو، جڏهن توهان

جَهِلُونَ ﴿۸۹﴾ قَالُوا إِنَّكَ لَأَنْتَ يُوسُفُ قَالَ أَنَا يُوسُفُ وَ

مٿي سمجها. ڀائرن چيو ڇا تون واقعي تون يوسف آهين؟ بادشاه چيو آئون يوسف آهيان ۽

هَذَا أَخِي زَقْدٌ مِّنَ اللَّهِ عَلَيْنَا إِنَّهُ مَن يَتَّقِ وَيَصْبِرُ

هي منهنجو ڳوٺڀاءُ (بن يامين) آهي، تحقيق الله اسان تي احسان فرمايو آهي، بيشڪ جيڪو ماڻهو الله کان ڊڙو ۽ صبر ڪري

فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿۹۰﴾ قَالُوا تَاللَّهِ لَقَدْ

پوءِ بيشڪ الله نڪو ڪارن جو ثواب ضايع نه ٿو ڪري. ڀائرن چيو قسم آهي الله جو بيشڪ

أَشْرَكَ اللَّهُ عَلَيْنَا وَإِنْ كُنَّا لَخُطِيئِينَ ﴿۹۱﴾ قَالَ لَا تَثْرِيْبَ

الله توکي اسان کان ڀلو ڪيو آهي ۽ بيشڪ اسين خطا دار هئاسين. يوسف چيو اڄ توهان تي ڪابه

عَلَيْكُمْ الْيَوْمَ يُغْفِرُ اللَّهُ لَكُمْ وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّحِيمِينَ ﴿۹۲﴾

مٿيار ناهي، الله توهان جي خطا معاف فرمائي، ۽ اهوئي ارحم الراحمين آهي.

إِذْ هَبُوا بَقِيصَیْ هَذَا فَالْقُوْهُ عَلَى وَجْهِ أَبِي يَأْتِ

توهان وڃيو ۽ هي منهنجي قميص کڻي والد محترم جي منهن تي گهمايو (ڦهرو)، سندس اکيون

بَصِيرًا ۚ وَأَتُونِي بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿۹۳﴾ وَلَمَّا فَصَلَتِ

روشن ٿينديون، توهان پنهنجو سمورو خاندان مون ڏانهن وٺي اچو. ۽ جڏهن اهو قافلو (مصر کان ڪنڌاڙ ڏانهن)

الْعِيرُ قَالَ أَبُوهُمْ إِنِّي لَأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ لَوْلَا أَنُ

روان ٿيو ته يعقوب چيو ته بيشڪ آئون يوسف جي خوشبوءِ محسوس ڪريان ٿو، جيڪڏهن توهان مون کي

تُفَنِّدُون ﴿۹۴﴾ قَالُوا تَاللَّهِ إِنَّكَ لَفِي ضَلَالِكَ الْقَدِيمِ ﴿۹۵﴾

ڪم عقل نه ٿا سمجهو. (ڀوتن) چيو قسم آهي الله جو بيشڪ توهان (پراڻي) محبت ۾ مبتلا آهيو.

۱۰ تفسیر اشقی، ۱۱ تفسیر مظهری، ۱۲ تفسیر روح البیان، ۱۳ منزل ۳ ته تفسیر نفی، ۱۴ المفردات فی غرائب القرآن، ۱۵ تفسیر الشافی.

۱۰۱

۱۰۲

فَلَمَّا أَنْ جَاءَ الْبَشِيرُ أَلْقَاهُ عَلَى وَجْهِهِ فَارْتَدَّ بَصِيرًا ۚ

پوءِ جڏهن خوشخبري ڏيندڙ آيو ته ان يوسف جي قميص تي قبو ٻي منهن تي لڳائي ڏيئي ڏيئي نظر موٽي آيو،

قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَّكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۙ

يعقوب چيو ڇا مون توھان کي نه چيو هو ته تون الله کان اھي علم ڄاڻان ٿو جيڪي توھان نه ڄاڻو.

قَالُوا يَا أَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا إِنَّا كُنَّا خَاطِئِينَ ۙ

انھن چيو اي اسانجا والد تون اسانجي گناھن جي بخشش (الله کان) طلب ڪر، بيشڪ اسين خطا دار آھيون.

قَالَ سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ۙ

يعقوب چيو ۽ن قريب آئون توھان لاءِ پنھنجي رب کان بخشش طلب ڪندس، بيشڪ اھو ئي غفور رحيم آھي.

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ أَوَىٰ إِلَيْهِ أَبَوِيهِ وَقَالَ ادْخُلُوا

پوءِ جڏھن اھي (سڀئي) يوسف وٽ پهتا ته يوسف پنھنجي پيءُ ماءُ کي پاڻ ساوھاريو ۽ چيو ته جيڪڏھن الله

مِصْرَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ أَمِينٌ ۙ وَرَفَعَ أَبَوِيهِ عَلَى الْعَرْشِ

چاھيو ته توھان مصر ۾ امن وارا ٿي داخل ٿيندا. ۽ يوسف پنھنجي پيءُ ماءُ کي پنھنجي تخت تي ويھاريو

وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًا ۙ وَقَالَ يَا أَبَتِ هَذَا تَأْوِيلُ رُءْيَايَ مِنْ

۽ انھن سڀني کي (تعظيمي) سجدو ڪيو، ۽ يوسف چيو اي منھنجي ابا اھي منھنجي پھرئين خواب جو تعبير آھي

قَبْلُ ۚ قَدْ جَعَلْنَا رَبِّي حَقًّا ۖ وَقَدْ أَحْسَنَ بِي إِذْ أَخْرَجَنِي

جنھن کي منھنجي رب سڄو ڪري ڏيکاريو، ۽ بيشڪ مون تي الله احسان فرمايو جو مون کي قيد

مِنَ السِّجْنِ وَجَاءَ بِكُمْ مِنَ الْبَدْوِ مِنْ بَعْدِ أَنْ نَزَغَ

مان ٻاھر ڪڍيو، ۽ توھان کي ٻھراڙي مان (شھر ۾) آندو، ان کان پوءِ جو منھنجي ۽ منھنجي ڀائرن

الشَّيْطَانُ بَيْنِي وَبَيْنَ إِخْوَتِي إِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ لِّمَا يَشَاءُ ۙ

جي وچ ۾ شيطان نا اتفاقي پيدا ڪئي، بيشڪ منھنجو رب جنھن ڳالھ کي چاھي آسان ڪري ڇڏي ٿو.

إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ١٠٠ رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَ

بيشڪ اهوئي ڄاڻندڙ حڪمت وارو آهي. اِي منهنجي بابت تحقيق ٿي ته مون کي مصر جي بادشاهي عطا ڪئي ۽

عَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ فَاطْرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ تَف

ٿي ته مون کي خوابن جو تعبير سکاريو، تون آسمانن ۽ زمينن جو پيدا ڪندڙ آهين،

أَنْتَ وَلِيَّ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي

تو منهنجو دنيا ۽ آخرت ۾ مددگار آهين، تون مون کي مسلمان ڪري ماري تون مون کي

بِالصَّالِحِينَ ١٠١ ذَلِكْ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ ١٠٢

پنهنجي صالح بندن سان ملائ. اهي غيب جون خبرون آهن جيڪي انسا رسول ۽ نبي تان هن وحي ڪيون آهن.

وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ أَجْمَعُوا أَمْرَهُمْ وَهُمْ يَمْكُرُونَ ١٠٣

۽ توهان (بظاهر) انهن وٽ موجود نه هئا جڏهن انهن (يوسف لاءِ) منصوبو بندي ڪئي ۽ اهي فريب ڪري رهيا هئا.

وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ ١٠٤ وَمَا تَسْأَلُهُمْ عَلَيْهِ

۽ توهان ڪيترو به چاهيو ته تهن به گهڻا ماڻهو ايمان نه آڻيندا. ۽ توهان انهن کان ڪو اجورو

مِنْ أَجْرٍ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ١٠٥ وَكَأَيِّنْ مِنْ آيَةٍ فِي

طلب ۾ تڪرير، هي قرآن ته سڀني جهان وارن لاءِ نصيحت آهي، ۽ آسمانن ۽ زمينن ۾ ڪيتريون ئي

السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَسُرُّونَ عَلَيْهِمْ وَأَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ ١٠٦

الله جون نشانيون آهن جن جي مٿان اهي (ڪافر) گذرن ٿا پر اهي انهن جا انڪاري آهن.

وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ ١٠٧ أَفَأَمِنُوا أَنْ

۽ انهن مان گهڻا اهڙا آهن جيڪي الله تي ايمان نٿا آڻن ۽ اهي مُشْرِك آهن، ڇا اهي الله جي

تَأْتِيَهُمْ غَاشِيَةٌ مِّنْ عَذَابِ اللَّهِ أَوْ تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً

اوچتي عذاب کان امن وارا آهن يا اهي امن وارا آهن قيامت جي اوچتي اچڻ کان

وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ۝ قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ تَفَعَلِي

۽ اهي نه ٿا سمجھن رسولِ نبوي توهان فرمايو منهنجو رستو آهي آئون (توهان کي) الله ڏانهن سڏيان ٿو، آئون

بصيرة انا ومن اتبعني ۝ وَسُبْحَنَ اللَّهُ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ۝

۽ منهنجا تابعدار صاف دليل تي آهيون، ۽ آئون الله جي پاڪائي بيان ڪرڻ ٿو ۽ آئون مشرڪن مان ناهيان.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رَجَالًا نُوْحِي إِلَيْهِمْ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى ۝

۽ نه موڪليا اٿا توهان کان اڳ (پيغمبر کي) مگر اهي مرد هئا جن ڏانهن اٿا وحي موڪلي اهي شهرن جا رهندا رهيا،

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ

چاپوءِ انهن زمين ۾ سير نه ڪيو آهي! پوءِ اهي ڏسن هاءِ انهن کان اڳين ماڻهن جي پيچاري

مِنْ قَبْلِهِمْ ۝ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝

ڪهڙي ڳالهي، ۽ پريهيزگارن لاءِ آخرت جو گهر (بهشت) تمام بهتر آهي، چاپوءِ توهان نه ٿا سمجھو.

حَتَّىٰ إِذَا اسْتَيْسَسَ الرُّسُلُ وَظَنُوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِّبُوا جَاءَهُمْ

ايتائين جو پيغمبر (پنهنجي تبليغ کان) نااميد ٿيا، ماڻهن سمجهو ته رسولن انهن کي غلط چيو آهي انهن وٽ اسانجي

نَصْرًا فَفُتِحِيَ مِنَ نَشَاءٍ ۝ وَلَا يُرْدُّ بَأْسُنَا عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ ۝

مدد پهتي، پوءِ اسان جنهن کي چاهيو ان کي نجات ڏني، ۽ اسان جو عذاب نه گنهگارن قوم تان ڦيرايو نه ٿو وڃي.

لَقَدْ كَانَ فِي قَصصِهِمْ عِبْرَةٌ ۝ لِأُولَى الْأَلْبَابِ ۝ مَا كَانَ

بيشڪ انهن قصن ۾ عقلمندن لاءِ عبرت آهي، هي (قرآن) هٿرادو

حَدِيثًا يُفْتَرَىٰ وَلَٰكِنْ تَصْدِيقُ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ ۝ وَ

ٺاهيل ڳالهه ناهي پر (قرآن ڪريم) اڳين (آسماني ڪتابن) جي به تصديق ڪري ٿو ۽

تَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّلْقَوْمِ يُؤْمِنُونَ ۝

(ان ۾) هر شيءِ جو تفصيل ۽ هدايت ۽ رحمت ان قوم لاءِ آهي جيڪي ايمان آڻن ٿا.

(١٣) سُورَةُ الرَّعْدِ مَكْنِيَةً (٩٦) رُكُوعًا ٦

سورة هود مدینه منوره ۾ نازل ٿي آهي انهي ۾ ۶ رڪوع ۶۳ آيتون آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الله تعالیٰ جي نالي سان شروع ٿو ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ۽ اجهارو (آهي).

الْمَرَّ تِلْكَ آيَةُ الْكِتَابِ وَالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ وَ

المَرَّ هي قرآن ڪريم جون آيتون آهن ۽ جيڪو توهان ڏانهن توهانجي سڄي طرفان نازل ڪيو ويو آهي سو (سچي)

لَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ۝ اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ

حق آهي ۽ ڀيرا ڪثر ماڻهو ايمان نه ڏا آهن. الله تعالیٰ اهو (خالق) آهي جنهن ٽئين کان بغير آسمانن کي بلند

عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ

ڪيو جنهن کي توهان ڏسو ٻيا، ان کانپوءِ عرش عظيم تي رونق افروز ٿيو (جيئنڪ سندس شان وٽان آهي) ۽ سج ۽ چنڊ کي مسخر

كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ۝ يُدِيرُ الْأَمْرَ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ

(تابلو) ڪيو هر هڪ پنهنجي مقرر وقت تائين هلي رهيا آهن. اهوئي هرامر جي تدبير فرمائي ٿو (پنهنجيون) نشانيون واضح

بِلِقَاءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ ۝ وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ

ڪري ٿو ان لاءِ توهان کي قيامت جو يقين ٿئي. اهوئي الله آهي جنهن زمين کي پکيڙيو ۽ ان ۾ مضبوط ته

فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْهَارًا وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجَيْنِ

جبل ۽ نهرون پيدا ڪيون، ۽ سڀني ميون مان ۾ ۾ قسم پيدا ڪيا، (۽)

اِثْنَيْنِ يُغْشَى اللَّيْلُ النَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ۝

رات سان ڏينهن کي لڪائي ٿو، بيشڪ انهي ۾ انهي قوم لاءِ نشانيون آهن جيڪي سوچ رکن ٿا.

وَفِي الْأَرْضِ قِطْعٌ مُّتَجَوِّرَاتٌ ۖ وَجَنَّتْ مِنْ أَعْنَابٍ وَزُرْعٌ وَ

۽ زمين ۾ مختلف ٽڪرا (پلايد لا) آهن جيڪي هڪ ٻئي کي قريب آهن ۽ انگور جا باغ آهن ۽ زراعت آهي ۽

نَخِيلٌ صَنَوَانٌ وَغَيْرُ صَنَوَانٍ يُسْقَى بِمَاءٍ وَاحِدٍ وَنُفْضِلُ

ڪڇون آهن جن مان ڪن ڪڇين ۾ گهڻا گوهاڻن ٿا ۽ ڪن ۾ فقط هڪ گوهو ٿئي ٿو، سڀني کي هڪ وڏي پاڻي ڏنو وڃي

بَعْضَهَا عَلَى بَعْضٍ فِي الْأَكْلِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٥﴾

ٿو ۽ ان اڌاهي ۾ ڪن (هيون) کي ڪن کان ڀلو ڪيو آهي، بيشڪ انهي ۾ انهي قوم لاءِ نشانو آهن جيڪي عقل رکن ٿا.

وَإِنْ تَعْجَبْ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ إِذَا كُنَّا تُرَابًا إِنْآ لَفِي خَلْقٍ

۽ جيڪڏهن تون (اي ٻڌندڙ انهي تي) عجب ڪرين ٿو ٿو ۽ عجب ۾ ڳالهائين جي هي آهي ته حاجد هن اسين مٽي ٿينداسين ٿو ۽

جَدِيدُهُ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ وَأُولَٰئِكَ الْأَغْلَلُ

چاڊو باره اسين پيدا ٿينداسين. اهي اهي ماڻهو آهن جن پنهنجي زبان ڪفر ڪيو، ۽ اهي اهي آهن جن جي ڪنڌن

فِي أَعْنَاقِهِمْ وَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٦﴾

۾ طوق هوندا، ۽ اهي دوزخي آهن، ۽ اهي دوزخ ۾ هميشه هوندا.

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ وَقَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمُ

۽ اهي (مڪه جا ڪافر) نيڪي کان اڳي عذاب طلب ڪن ٿا ۽ تحقيق انهن کان اڳ (عذاب اچڻ جا)

الْمَثَلُ وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِّلنَّاسِ عَلَى ظُلْمِهِمْ وَإِنَّ

مثال گذري چڪا آهن، ۽ بيشڪ توهان جو رب ماڻهن کي ظلم جي باوجود به مهلت ڏئي ٿو، ۽ بيشڪ

رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٧﴾ وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا الْوَلَا أُنْزَلُ

توهان جو رب سخت عذاب ڪندڙ آهي. ۽ ڪافر چون ٿا ته انهن جي مٿان رب جي طرفان

عَلَيْهِ آيَةٌ مِّن رَّبِّهِ إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ ﴿٨﴾ اللَّهُ

چون ٿي ڪا آيت نازل ٿئي، توهان ته ٻڌاياريندڙ آهيو ۽ هر قوم لاءِ هادي (پيغمبر) آهي. الله تعاليٰ

يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثَىٰ وَمَا تَغِيضُ الْأَرْحَامُ وَمَا تَزْدَادُ

کي معلوم آهي جيڪو هر مؤنث جي پٽ ۾ آهي ۽ جيڪو پٽ ۾ گهٽجي ٿو ۽ جيڪو زياده ٿئي ٿو.

وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ ۝ عَلِيمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْكَبِيرُ

۝ هر شي الله وقت اندازي سان آهي . غيب ۽ حاضر جو علم رکندڙ وڏي شان

الْمُتَعَالِ ۝ سَوَاءٌ مِّنْكُمْ مَّنْ أَسَرَ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ وَ

وارو آهي . برابر آهي توهان مان جيڪو آهستي ڳالهائي ٿو ۽ جيڪو وڏي سڌ ڳالهائي ٿو ۽

مَنْ هُوَ مُسْتَخَفٌّ بِاللَّيْلِ وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ ۝ لَهُ مُعَقِّبَاتٌ

جيڪوراءِ جواڪائي ڪري ٿو ۽ جيڪو ڏينهن جو هلي ٿو (مطلب الله کيس معلوم آهي) انسان لاءِ فرشتا

مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ ۝ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ ۝

مقرر ٿيل آهن جيڪي ان جي اڳيان ۽ پويان الله جي حڪم سان سندس حفاظت ڪن ٿا .

إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ ۝ وَإِذَا

بيشڪ الله تعاليٰ ڪنهن قوم جي حالت تبديل نه ٿو ڪري ائين ته جيڪي چاهي ته پنهنجي حالت پاڻ تبديل نه ٿا ڪن ۽ ۽ جڏهن

أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءً أَوْ بَرَآءً فَلَا مَرَدَّ لَهُ ۝ وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ

الله ڪنهن قوم تي عذاب جو ارادو ڪندو آهي پوءِ ان کي ڪوبه دفع نه ڪري سگهندو آهي ۽ انهن لاءِ الله ڪا نڪاره ڪو

وَالَّذِي يُرِيكُمْ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا ۝ يُنْشِئُ

مددگار ناهي . الله اهو آهي جيڪو توهان کي وڃ ۽ خوف ۽ طمع سان ڏيکاري ٿو ۽ ڳڻن ڳڻن ڪن

السَّحَابِ الثِّقَالِ ۝ وَيَسْبِغُ الرِّعْدُ بِحَمْدِهِ ۝ وَالْمَلَائِكَةُ

کي هلائي ٿو . ۽ وڃ الله جي تسبيح ۽ تحميد پڙهي ٿي ۽ ملائڪه به الله جي

مِنْ خِيفَتِهِ ۝ وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ

خوف کان تسبيح پڙهن ٿا ۽ ۽ الله تعاليٰ وڃ موڪلي ٿو پوءِ جنهن تي چاهي وڃ ڪيرائي ٿو

يَشَاءُ ۝ وَهُمْ يُجَادِلُونَ فِي اللَّهِ ۝ وَهُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ ۝

۽ آهي (ڪافر) الله ۽ اختلاف ڪن ٿا ۽ ۽ الله سخت گرفت ڪندڙ آهي .

لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ

الله جي عبادت حق آهي، جيڪي ماڻهو الله کان سواءِ ٻين جي عبادت ڪن ٿا (اهي بُت) انهن کي ڪافر ڪري ڇڏين ٿا

لَهُمْ بِشَيْءٍ إِلَّا كِبَاسٌ كَفَّيْهِ إِلَى الْمَاءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ

ڏين ان جو مثال آهي (ڏوٽي کان سواءِ ڪو ٻي شيءِ) هن سان پاڻي ٻڌي ٿو ٿا ٻي سندس وات ۾ پهچي ۽ اهو پاڻي سندس

بِالِغِهِ وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَلٍ ۝۱۴ وَلِلَّهِ يَسْجُدُ

وات ۾ پهچي ٿو سگهي، ۽ ناهي ٻوڄا ڪافر جي مگر گمراهي ۾. ۽ الله تعاليٰ کي اهي شيون سجدو ڪن ٿيون

مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَظِلُّهُمْ

جيڪي آسمانن ۽ زمينن ۾ آهن خوشي سان ۽ ناخوشي سان ۽ انهن جا ساڃاڻ (سجدو ڪن ٿا)

بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ ۝۱۵ قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

صبح ۽ شام. رسول عربي ٿو ٻڌي ٿو ٻين جي قوم کان چيو ته آسمانن ۽ زمينن جو رب ڪير آهي؟ (جواب ۾)

قُلْ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ

ٿو ٻڌي ٿو ٻين جو الله آهي. رسول عربي ٿو ٻڌي ٿو ٻين جو الله کان سواءِ (ٻين کي) مددگار وٺو ٿا جيڪي پنهنجي وجود

لَا نَفْسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ

کي نفعو نقصان نه ٿا پهچائي سگهن. رسول عربي ٿو ٻڌي ٿو ٻين جو الله کان سواءِ ٻين کي مددگار وٺو ٿا جيڪي پنهنجي وجود

أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ ۚ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ

ڇا ٻنهي ۾ روشني برابر ٿي سگهي ٿي، ڇا انهن (ڪافرن) الله سان شريڪ بنايا آهن

خَلَقُوا أَكْثَرُ خَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ قُلْ اللَّهُ خَالِقُ

ڇا انهن (ڪافي) ٺاهي ٿو ٻين جو الله جي خلق جو ٻين جو ٻين کي انهن جي خلق ۽ الله جي خلق هڪ جهڙي معلوم ٿي ٿي، ٿو ٻين جو ٻين جو

كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ۝۱۶ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً

الله تعاليٰ هر شيءِ جو خالق آهي ۽ اهوئي واحد القهار آهي. الله تعاليٰ مينهن کي آسمان مان نازل فرمايو

فَسَأَلَتْ أَودِيهَ يُقَدِّرُهَا فَاحْتَمَلَ السَّيْلُ زَبَدًا رَابِيًا ۝

پوءِ پنهنجي اندازي سان وادين ۾ ڀري وهايو. پوءِ پاڻي جي مٿان اڀريل گجي ظاهر ٿي،

وَمِمَّا يُوقِدُونَ عَلَيْهِ فِي النَّارِ ابْتِغَاءَ حُلْيَةٍ أَوْ مَتَاعٍ ۝

۽ جنهن مان باهه ٻارين ٿا سوڻ کي اجارڻ لاءِ يا ٻين سامان کي تيار ڪرڻ لاءِ

زَبَدٌ مِّثْلَهُ ۝ كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْحَقَّ وَالْبَاطِلَ ۝

ٻه ان جهڙي گجي ظاهر ٿي ٿي، اهڙي طرح الله تعاليٰ حق ۽ باطل جا مثال بيان ڪري ٿو،

فَأَمَّا الزَّبَدُ فَيَذْهَبُ جُفَاءً ۝ وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ ۝

پر پوءِ گجي پوءِ اها سُڪي پري ٿي ٿي، ۽ پراڻا شي جيڪا ماڻهن کي نفعو ڏئي ٿي

فَيَمْكُثُ فِي الْأَرْضِ ۝ كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ ۝

پوءِ اها باقي رهي ٿي زمين ۾، اهڙي طرح الله تعاليٰ مثال انهن ماڻهن لاءِ بيان فرمائي ٿو.

لِلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ الْحُسْنَىٰ ۝ وَالَّذِينَ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُ لَوْ أَنَّ

جيڪي پنهنجي رب جو حڪم تسليم ڪن ٿا انهن لاءِ بھشت آهي، ۽ جيڪي ماڻهو الله جو حڪم تسليم نه ٿا ڪن، جيڪڏهن تحقيق

لَهُمْ قَافِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافِتِدَّ وَايَهُ ۝ أُولَٰئِكَ لَهُمْ سُوءُ

اهي فديوتن هازمين ۾ ۽ مورين شين جيترو ۽ ايترو پور شيون (تڏهن به عذاب کان بچي نه ٿا سگهن) انهن لاءِ سخت

الْحِسَابُ ۝ وَمَا لَهُمْ جَهَنَّمَ ۝ وَبِئْسَ الْيَهَادُ ۝ أَفَمَنْ يَعْلَمُ أَنَّ

حساب آهي، ۽ انهن جي جاءِ جهنم آهي، ۽ جهنم تمام خراب ڀينڪ آهي. ڇا پوءِ اهو ماڻهو جيڪو ڄاڻي ٿو

أَنْزَلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقَّ كَمَنْ هُوَ أَعْمَىٰ ۝ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو

تو قرآن ڪريم توهان جي رب جي طرفان نازل ڪيو ويو آهي، ڇا پوءِ اهو ماڻهو ان جهڙو آهي جيڪو نائي ٿو ٿي. نصيحت فقط

الْأَلْبَابِ ۝ الَّذِينَ يُوفُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَلَا يَنْقُضُونَ الْمِيثَاقَ ۝

عقلمند حاصل ڪن ٿا جيڪي ماڻهو الله جي وعدي کي پورو ڪن ٿا ۽ اهي سڀي وعدي کي نه ٿا ٽوڙين ۽

الَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ

جنهن کي الله ملائق جو حڪم ڪيو آهي ان کي ملائق ٿا ۽ پنهنجي رب کان ڊڄن ٿا

وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ^(۲۱) وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَ

۽ سخت حساب کان خوف ڪن ٿا ۽ جيڪي ماڻهو رب جي رضامندي لاءِ صبر ڪن ٿا ۽

أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوْا زَكَاةً وَسَرَّاءُ وَعَلَانِيَةً وَيَدْرَءُونَ

نماز پڙهن ٿا ۽ جيڪي ڪجهه اٿن انهن کي ڏنو آهي انهي مان ظاهر ۽ ڪجھه مڃڻ ڪن ٿا ۽ بُرائي کي نيڪي

بِالْحُسْنَةِ السَّيِّئَةِ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِ^(۲۲) جَنَّتْ عَدْنٌ يَدُ خُلُوفِهَا

سان ميسن ٿا انهن ماڻهن لاءِ آخرت جو گهر آهي. يعني هميشي باغ آهن جن ۾ اهي داخل ٿيندا

وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَالْمَلَائِكَةُ يَدْخُلُونَ

۽ اهي ماڻهو ۽ انهن جي وڏن مان ۽ گهر وارن مان ۽ اولاد مان اهو بشت ۾ داخل ٿيندا جيڪي صلاحيت وارا هوندا

عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ^(۲۳) سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى

۽ هر دروازو انهن تي ايندو (ملائڪ چوندا) توهان تي سلام آهي توهانجي صبر جي ڪري ته توهان کي آخرت جو بهترين

الدَّارِ^(۲۴) وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ

گهر مليو. ۽ جيڪي ماڻهو ٻيڪي وعدي کان پوءِ الله جي وعدي کي ٽوڙين ٿا ۽ انهي کي ڪٽن ٿا

مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَٰئِكَ لَهُمْ

جنهن جي ملائق جو الله حڪم ڪيو آهي ۽ زمين ۾ فساد ڪن ٿا، انهن تي

الْعَنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ^(۲۵) اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ^(۲۶)

لعنت آهي ۽ انهن لاءِ خراب گهر آهي. الله جنهن جو چاهي رزق وڌائي ٿو ۽ گهٽائي ٿو،

وَفَرِحُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا مَتَاعٌ^(۲۷)

۽ اهي دنيا جي حياتي مان خوش ٿين ٿا، ۽ دنيا جي حياتي آخرت جي مقابلي ۾ نااهي مگر (عارضی) مال و متاع.

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِّن رَّبِّهِ قُلْ إِنَّ اللَّهَ

۱۱ (معني وارا) کافر چون تاته پاڻ کريم تي الله جي طرفان چوندڙي ڪانثاني نازل ٿئي، توهان فرمايو بيتڪ الله

يُضِلُّ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَى اللَّهِ مَن يُنَاصِرُ ۚ الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ

جنهن کي چاهي گمراه ڪري ۽ هدايت ان کي عطا ڪري ٿو جيڪو الله سان گڏجي ٿو. اهي ماڻهو جن ايمان آندو ۽ سند

قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ ۚ الَّذِينَ آمَنُوا

دليو الله جي ذڪر سان مطمئن ٿيون، خبردار الله جي ذڪر سان ايمان واريون دلون مطمئن ٿين ٿيون. اهي ماڻهو جن ايمان آندو ۽

عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ طُوبَىٰ لَهُمْ وَحَسُنَ مَا ابْرَأَكَ ۚ كَذَلِكَ أَرْسَلْنَاكَ فِي أُمَّةٍ

سھڻا عمل ڪيا انهن لاءِ فرحت آهي ۽ انهن لاءِ پڇاڙي سھڻي آهي. اهڙي طرح اسان توهان کي هر امت ۾ موڪليو

قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهَا أُمَمٌ لَّتَتَلَوْنَهَا عَلَيْهِمُ الذِّكْرُ أَوْ حِينًا إِلَيْكَ وَهُمْ

آهي جنهن کان اڳ امتون گذري چڪيون آهن، ان لاءِ توهان انهن کي قرآن ڪريم پڙهي ٻڌايو ۽ اهي

يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَنِ قُلْ هُوَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ

الله جو انڪار ڪن ٿا. رسول ڪري توهان فرمايو الله معبود آهي ان کان سواءِ ڪو معبود ناهي، مون الله تي توکڻ ڪئي آهي

مَتَابٍ ۚ وَلَوْ أَن قُرْآنًا سِيرْتُ بِهِ الْجِبَالَ أَوْ قُطِعَتْ بِهِ الْأَرْضُ

۱۲ ۽ الله تڏهن منهنجو چيو ٿيڻ آهي، جيڪڏهن اهڙو قرآن نازل ٿئي ها جنهن سان جبل هلن ها يا زمين چيرجي پئي ها،

أَوْ كُلِّمَ بِهِ الْمَوْتَىٰ بَلْ لِلَّهِ الْأَمْرُ جَمِيعًا ۚ أَفَلَمْ يَأْتِ الْبَشَرُ إِلَّا نَذِيرٌ

يا مثل ماڻهو ڳالهائڻ ها، (تڏهن به کافر جيڪي ها) هاسيڪم الله جي اختيار آهن، ڇا اڃا مون (کافر جي زبان آڻي کان) نااميد

أَن لَّوِ شَاءَ اللَّهُ لَهْدَى النَّاسَ جَمِيعًا وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا تُصِيبُهُم

دنيا آهن جيڪڏهن الله چاهي ها ته سمورن ماڻهن کي هدايت ڏئي ها، ۽ اهو ممڪن ناهي. کافر هيشه منهنجي بد اعمالن جي ڪري

بِمَا صَنَعُوا قَارِعَةً أَوْ تَحُلُّ قَرْيَةً مِّن دَارِهِمْ حَتَّىٰ يَأْتِيَ وَعْدُ اللَّهِ ۚ إِنَّ

ڪنهن مصيبت ۾ گرفتار ٿيندا يا سندن گهرن جي ويجهو ڪا مصيبت ايندي ائين ٿين جو الله جو وعدو پاڻي بيتڪ

اللَّهُ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ ۝ وَلَقَدْ أَسْتَهْزِئُ بِرُسُلٍ مِّنْ قَبْلِكَ فَأَمْلَيْتُ

الله تعالى وعده خلاف في ذلك وكري، تحقيق توهمان کان اڳ پر آيل رسولن سان به مذاق ڪئي ويئي پوء اسان ڪجهه وقت

لِلَّذِينَ كَفَرُوا ثُمَّ أَخَذْتَهُمْ ۖ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ۝ أَمَنُ هُوَ قَائِمٌ عَلَى

ڪافرن کي مهلت ڏني ان کان پوء انهن کي پڪڙي ورتو، پوء (ڏسو) تنهنجو عذاب ڪيئن انهن کي پهتو ڇو ڇا الله جي خبر تي سگهجي

كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ قُلْ سَمُّوهُمْ أَمْ تُنَبِّئُونَهُ

جيڪو هر شخص جي عملن تي ننگن آهي ۽ اهي الله لاءِ شريڪ بنائن ٿا، توهان اهو ماڻهو انهن جو صفتون ٻڌايو، يا توهان الله کي اها ڳالهه

بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي الْأَرْضِ أَمْ بَظَاهِرٍ مِّنَ الْقَوْلِ بَلْ زُيِّنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا

بڌايو ڇا جنهن کان پاڻ زمين ۾ واقف ناهي، يا فقط ظاهري طرح اها ڳالهه (شرڪ واري) چوڻا پير ڪافرن کي پنهنجن چون اٿڪلون

مَكْرَهُمْ وَصُدُّوا عَنِ السَّبِيلِ ۖ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ۝

پسند اچن ٿيون ۽ الله تعالى انهن کي سڙين سڙي ڪن روڪي ڇڏي آهي، ۽ جنهن کي الله گمراه ڪري ڇڏي ٿو ان لاءِ ڪوبه هادي ناهي.

لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَقُّ وَمَا لَهُمْ

انهن لاءِ دنيا جي حياتي ۾ عذاب آهي پر آخرت جو عذاب وڌيڪ سخت آهي، ۽ انهن کي عذاب الاهي کان

مِّنَ اللَّهِ مِنْ وَاقٍ ۝ مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ ۖ تَجْرِي

ڪوبه بچا ٿيندڙ ناهي. مثال ان بهشت جو جنهن جو پر هيڙگارن ٿا وعدو ڪيو ٿو آهي (هي آهي) ان جي هيٺان

مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ۖ كُلُّهَا دَائِمٌ وَظُلُمَاتٌ تَلِكُ عُقْبَى الَّذِينَ

نمرودن وهن ٿيون، ان جا ميوا ۽ سايا هميشه لاءِ هوندا، اها پر هيڙگارن جي ڇڄاڻي بهشت

اتَّقُوا ۖ وَعُقْبَى الْكَافِرِينَ النَّارُ ۝ وَالَّذِينَ اتَّيْنَهُمُ الْكِتَابَ

آهي، ۽ ڪافرن جي جزا دوزخ آهي. ۽ اهي ماڻهو جن کي اسان قرآن ڪريم عطا ڪيو آهي

يَفْرَحُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمِنَ الْأَحْزَابِ ۖ مَنْ يُنْكِرْ بَعْضَهُ ۖ

اهي قرآن ڪريم مان خوش ٿين ٿا، ۽ ڪافرن مان جي ماڻهو قرآن جي ڪجهه حصي جو انڪار ڪن ٿا.

قُلْ إِنَّمَا أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ وَلَا أُشْرِكَ بِهِ إِلَيْهِ أَدْعُوا

رسول علي توهان فومايوه مونكي حڪومتيو آهي. آئون الله جي عبادت ڪرڻ لاءِ انسانن کي نه ڪرڻا، الله تاهن آئون پڪاريان ٿو ۽

إِلَيْهِ مَأْبٍ ۖ وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ حُكْمًا عَرَبِيًّا وَلَئِنْ اتَّبَعْتَ

الله تاهن منهنجو موٽڻ آهي. ۽ اهو طرح انشا قرآن ڪري ڪري نازل ڪيو آهي، جيڪڏهن (اي پندڙن) توهان

أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ

جي سڏن جي تابعداري ڪئي علم اچڻ کان پوءِ بدعت پوءِ تنهنجو الله کان سواءِ ڪو مددگار ۽

وَلَا وَاكِ ۖ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ

پڄايندڙن آهي. ۽ تحقيق رسول علي کان اڳ ۾ اسان پيغمبر موڪليا ۽ انهن جون گهر واريون

أَنْزُلًا وَاجِبًا وَذُرِّيَّةً ۖ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا

۽ اولاد هئا، ۽ ڪنهن رسول کي اختيار ناهي جو الله جي اجازت کان بغير ڪو

بِإِذْنِ اللَّهِ لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ ۖ يَمْحُوا اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَ

معجزو آڻي، هر مدت لاءِ لکت آهي. الله تعاليٰ جي مرضي آهي جنهن تقدير کي مڃي

يُثَبِّتُ ۖ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ ۖ وَإِنْ مَا نُرِيدُكَ بَعْضَ

۽ جنهن تقدير کي ثابت رکي ۽ الله تعاليٰ وٽ لوح محفوظ آهي. ۽ جيڪڏهن توهان کي اسين وڃي مڃڻ

الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَفِّيكَ فَأِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلْغُ وَعَلَيْنَا

تڏيڪا ريون (ڪافرن تي عذاب) يا توهان کي وصال ڪرايو، پوءِ توهان تي فقط تبليغ ڪرڻ آهي ۽ اسان تي

الْحِسَابُ ۖ أَوْ لَمْ يَرَوْا أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا ۖ

حساب آهي. ڇا اهي نه ڏٺا آهن ته بيشڪ اسين زمين کي ڪنارن کان ڪٽايون پيا،

وَاللَّهُ يُحْكُمُ لَمْعَقَبٍ لِحُكْمِهِ ۖ وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ۖ

۽ الله تعاليٰ فيصلو ڪري ٿو ۽ سندس حڪم کي ڏيڻ ڏيڻو سگهي، ۽ اهوئي تڪرور ڪندڙ آهي.

وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلِلَّهِ الْمَكْرُ جَمِيعًا يَعْلَمُ

۽ تحقيق تو هان کان اڳ ۾ به انهن (ڪافرن) قريب ڪيا پوءِ الله انهن سڀني کي سڌو مڪر جي سزا ڏيندو؛ الله ڄاڻي ٿو

مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ وَسَيَعْلَمُ الْكُفْرُ لِمَنْ عُقْبَى الدَّارِ ۝۴۱

جيڪو عمل هراڻسان ڪري ٿو، ۽ ڪافر عن قريب معلوم ڪندا ته بهشت ڪنهن لاءِ آهي.

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا أَلَسَتْ مُرْسَلًا ۖ قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ

۽ اهي ڪافرون ٿا ته توهان الله جا رسول ناهيو، رسول عربي توهان فرمايو منهنجي ۽ توهانجي وچ ۾ الله بهترين

شَهِيدٌ أَبْيَنُ وَبَيْنَكُمْ وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ ۝۴۲

گواه آهي (مطلب آئون سچو پيغمبر آهيان) ۽ انهن مؤمنن جي گواه آهي ڪافي آهي جن وٽ ڪتاب جو علم آهي.

۱۴۱ (۵۲) سُورَةُ اِبْرَاهِيمَ مَكِّيَّةٌ (۴۲) (رُكُوعَاتُهَا ۴)

سورة ابراهيم مڪه مڪرمه ۾ نازل ٿي انهي ۾ ۵۲ آيتون ۽ ۴ رڪوع آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝

الله تعاليٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو، جيڪو نهايت مهربان ۽ باجھارو (آهي).

الرَّ تَنكِتُ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ ۖ

آراڻف، هي ڪتاب اسان رسول عربي ڏانهن نازل ڪيو آهي ان لاءِ ته پاڻ ماڻھن کي الله جي حڪم سان اونڌا ٿيڻ مان ڪڍي

بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ۝۱ اللَّهُ الَّذِي لَهُ مَا فِي

روشني ۽ سڌي راهي آئي ٿي اها راهه جيڪا الله جي آهي. الله اهو آهي جنهن لاءِ اهو سڀ ڪجهه

السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۖ وَوَيْلٌ لِلْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ۝۲

آهي جيڪو آسمانن ۽ زمينن ۾ آهي، ۽ ڪافرن لاءِ دردناڪ عذاب جو ويل آهي.

الَّذِينَ يَسْتَحِبُّونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ وَيَصُدُّونَ عَنْ

جيڪي دنيا جي حياتي کي آخرت کان وڌيڪ پسند ڪن ٿا ۽ الله جي راه کان

سَبِيلَ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا ۖ أُولَٰئِكَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ۝ وَمَا

روکين تاء الله جي راه مان عيب کين تاء اهي (مانهو) پري واري گمراهي ۾ آهن ۽ اسان هر پيغمبر

أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا بِلِسَانٍ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ فَيُضِلُّ اللَّهُ

کي ان جي قوم جي زبان ۾ پيغمبر کي موکيل واز ڏيکين (احکام الله) کولي ٻڌائي ۽ پوءِ الله جنهن کي چاهي ان

مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ ۖ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا

کي گمراه ڪري ۽ جنهن کي چاهي هدايت وارو ڪري ٿو ۽ اهو غالب حڪمت وارو آهي ۽ بيشڪ اسان موسيٰ کي

مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا أَنْ أَخْرِجَ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ ۖ وَذَكَرَهُمْ

پنهنجون نشانين ڏئي موکيلو ته پنهنجي قوم کي اونداهين مان ڪڍي روشني ڏانهن آڻي ۽ انهن کي الله جي

بِآيَاتِهِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ۝

نشان ۽ اهر ڏينهن ياد ڏياري، بيشڪ ان ۾ صبر (۽) شڪر ڪندڙ (باني) لاءِ نشانين آهن .

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ أَنْجَاكُمْ

۽ جنهن وقت موسيٰ پنهنجي قوم کي چيو ته توهان پاڻ تي الله جون نعمتون ياد ڪريو جنهن وقت توهان کي (الله تعاليٰ)

مِّنَ الْفِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ وَيَذُبُّ حَوْنَ

فرعون جي قوم کان نجات ڏني (جيئي) توهان تي سخت عذاب ڪڍهائڻ ۽ توهان جي پٺڻ کي

أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ ۖ وَفِي ذَٰلِكُمْ بَلَاءٌ

ڪهندا هئا ۽ توهان جي نياڻين کي زندهه ڇڏيندا هئا ۽ انهي ۾ توهان لاءِ توهان جي رب جي

مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ ۖ وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ

طرفان وڌي آزمائش هئي ۽ توهان يا ڪريو جڏهن توهان جي رب اعلان فرمائڻ ڪڏهن توهان کي شڪر ڪيو ته آئون

لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ ۝ وَقَالَ

توهان کي زياده ڏيندس ۽ جيڪڏهن توهان ناشڪر ڪئي ته تڏهن توهان جو عذاب تمام سخت آهي ۽ موسيٰ

مُوسَىٰ إِنَّ تَكْفُرُوا أَنْتُمْ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا فَإِنَّ

فرمايو جيڪڏهن توهان ۽ جيڪي شيون زمين ۾ آهن اهي سڀئي ڪفر ڪن، پوءِ به بيشڪ

اللَّهُ لَغَنِي حَسِيدٌ ۝۸ أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبُؤُا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ

الله تعاليٰ بي پرواهه سارا هيل آهي. ڇا نه آيون توهان وٽ خبرون انهن ماڻهن جون جيڪي توهان کان اڳ ۾ گذريا

قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ ۙ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَا

يعني قوم نوح جي ۽ عاد ۽ ثمود جي ۽ جيڪي ماڻهو انهن کان پوءِ گذريا. انهن کي

يَعْلَمُهُمْ إِلَّا اللَّهُ ۙ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرَدُّوا

الله تعاليٰ ئي ڄاڻي ٿو، انهن وٽ انهن جا رسول معجزن سان تشريف فرمائيا، پوءِ انهن (امتين)

أَيْدِيَهُمْ فِي أَفْوَاهِهِمْ وَقَالُوا إِنَّا كَفَرْنَا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ

رسولن جو انڪار ڪيو ۽ امتين چيو اسين توهان جي رسالت جا انڪاري آهيون

وَأَنَّا لَفِي شَكٍّ مِّمَّا تَدْعُونَنَا إِلَيْهِ مُرِيبٌ ۝۹ قَالَتْ رُسُلُهُمْ

۽ بيشڪ توهان اسان کي جنهن توحيد لاءِ سڏيو ٿا اسين ان ۾ گهڻو شڪ ڪندڙ آهيون. سندن پيغمبرن چيو

أَرَأَيْتُمْ شَكَّ فَاطِرِ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ يَدْعُوكُمْ

ڇا الله تعاليٰ جي باري ۾ شڪ آهي جيڪو آسمانن ۽ زمينن کي پيدا ڪندڙ آهي، اهو توهان کي سڏي ٿو

لِيَغْفِرَ لَكُمْ مِّنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرَكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۙ

توهان لاءِ توهان جا گناهه بخش ڪري ۽ توهان کي هڪ مقرر وقت (موت) تائين مهلت ڏئي

قَالُوا إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا تُرِيدُونَ أَنْ تَصُدُّونَا

ڪافرن چيو توهان (پيغمبر) ته اسان جهڙا بشر آهيو، توهان ارادو ڪريو ٿا ته اسان کي (ان کان) روڪيو

عَمَّا كَانُوا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَاتُّونَا بِسُلْطٰنٍ مُّبِينٍ ۝۱۰

جن (پُٽن) جي عبادت اسان ڄاڻي ٿي ٿا ٿا ڪڏهن، پوءِ توهان اسان لاءِ ڪو صاف دليل آڻيو.

۝۱۰ جن (پُٽن) جي عبادت اسان ڄاڻي ٿي ٿا ٿا ڪڏهن، پوءِ توهان اسان لاءِ ڪو صاف دليل آڻيو.

قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ إِنْ نَحْنُ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَمُنُّ

سندن رسولن کين چيو، اسين ته توهان جھڙا انسان آهيون، پر الله تعالى پنهنجي بندن مان

عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَمَا كَانَ لَنَا أَنْ نَأْتِيَكُمْ بِسُلْطٰنٍ

جنهن کي چاهي نبوت عطا ڪري ٿو، ۽ اسان جو ڪم ناهي جو اسين توهان وٽ ڪو دليل آڻيون

إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ۝ وَمَا لَنَا إِلَّا

مگر الله جي حڪم سان، ۽ مؤمنن کي گهرجي ته الله تعالى تي توکيل ڪن. ۽ اسان کي چاڻيو آهي جو

نَتَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ وَقَدْ هَدَانَا سُبُلَنَا وَلَنَصْبِرَنَّ عَلَى مَا

اسين الله تي توکيل ڪريون حالانڪ الله اسان کي سڃاڻي سنئون رستو ڏيکاريو آهي، ۽ اسين توهان جي ايدائش تي

أَذِيتُمُونَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ۝ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا

ضرور صبر ڪندا سين، ۽ توکيل ڪندڙن کي گهرجي ته الله تي توکيل ڪن. ۽ ڪافرن پنهنجي بيغمبرن کي

لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ مِّنْ أَرْضِنَا أَوْ لَتَعُوْدَنَّ فِيْ مِلَّتِنَا فَأَوْحَىٰ

چيو، اسين ضرور توهان کي پنهنجي زمين مان ڪڍندا سين يا توهان کي اسانجي مذهب آڻيندا سين، پوءِ الله تعالى

إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُهْلِكَنَّ الظَّالِمِينَ ۝ وَلَنُسْكِنَنَّ الْاَرْضَ لِمَنِ

انهن تڏهن جي موڪلي ائين ضرور ظالم کي هلاڪ ڪندا سين. ۽ ضرور اسين توهان کي انهن کان پوءِ سندن زمين ۾

بَعْدَهُمْ ذٰلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي وَخَافَ وَعِيدِ ۝ وَاسْتَفْتَحُوا

آباد ڪندا سين، اهڙن لاءِ ته جيڪو منهنجي سامهون ٿيڻ کان پوءِ منهنجي عذاب کان ڊڄي ٿو. ۽ پيغمبرن فتح جي دعا گهري

وَخَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ۝ مِّنْ وَرَآيِهِ جَهَنَّمُ وَيُسْقٰى مِنْ مَّاءٍ

۽ هر هڪ ظالم (۽ سرڪش) ڪامري ويو. سندس پويان جهنم آهي ۽ اُن کي پُون ۽ وارو پاڻي پياربو

صَدِيدٍ ۝ يَتَجَرَّعُهُ وَلَا يَكَادِيْ سَيْغُهُ وَيَأْتِيهِ الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ

ويندو. ۽ اُن کي تڪليف ٿا ٿورو ٿورو ڪري پئندو ۽ اُن کي آساني ساڳئي ڪري ڏسڻ ٿا ۽ اُن کي هر طرف کان موت ايندو

مَكَانٍ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٌ ۖ وَمِنْ وَرَائِهِ عَذَابٌ غَلِيظٌ ۖ مِثْلُ الَّذِينَ

پر اهو نه مړندو، ۽ ان تي، پويان سخت عذاب هوندو. ڪافر جي عملن

كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ اَعْمَالُهُمْ كَرَمَادٍ اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ ۖ

جو مثال ان ڦليلار (ڇار) جهڙو آهي جنهن کي طوفان واري دينهن تيز هوا لڳي،

لَا يَقْدِرُونَ مِمَّا كَسَبُوا عَلَىٰ شَيْءٍ ۚ ذَٰلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبُعِيدُ ۖ اَلَمْ

انهن کي سندن ڪمائي مان ڪاشي هڪ نه ايندي، اها ئي پري واري گمراهي آهي. چاتوهان نه

تَرَأَنَ اللّٰهَ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ ۚ اِنْ يَّشَآءْ يَذْهَبْكُمْ

تو توهان بيشڪ الله تعالى آسمانن ۽ زمينن کي حق سان پيدا فرمايو، جيڪڏهن پاڻ چاهي توهان کي ختم ڪري ڇڏي

وَيَاۤتٍ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ۚ وَمَا ذَٰلِكَ عَلَىٰ اللّٰهِ بِعَزِيزٍ ۖ

۽ (توهان کي نئون) نئين مخلوق آڻي. ۽ اها ڳالهه الله تعالى جي اڳيان مشڪل ناهي.

وَبَرُّهُ وَاِلٰهٌ جَمِيْعًا فَقَالَ الضُّعَفٰۤءُ الَّذِيْنَ اسْتَكْبَرُوْا

۽ سڀئي الله تعالى جي سامهون پيش ٿيندا، پوءِ ضعيف، تڪبر ڪندڙن کي چوندا

اِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ اَنْتُمْ مُّغْنُوْنَ عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ

بيشڪ اسين توهانجا تابعدا رهاسين پوءِ ڇا توهان اسان تان عذابِ الاهي مان ڪاشي ناري

مِنْ شَيْءٍ ۚ قَالُوْا لَوْ هَدٰنَا اللّٰهُ لَهَدٰیْكُمْ سَوَآءٌ عَلَيْنَا

سگهو ٿا؟ اهو چوندا ته جيڪڏهن الله ان کي هدايت ڏي ها ته اسين توهان کي هدايت ڏي ها، اسان لاءِ صبر نه ڪرڻ ۽ صبر

اَجَزُ عَلٰۤى اَمْ صَبَرْنَا مَا لَنَا مِنْ مَّحِيصٍ ۚ وَقَالَ الشَّيْطٰنُ

ڪرڻ برابر آهي، اسان کي ڀڄڻ جي ڪابه جاءِ ڪونهي. ۽ شيطان چوندا وڃڻ هن فيصلو ڪيو

لَمَّا قُضِيَ الْاَمْرُ اِنَّ اللّٰهَ وَعَدَكُمْ وَعَدَ الْحَقُّ ۚ وَوَعَدُكُمْ

ويندا (بهشتي بهشت ۽ دوزخي دوزخ ۾ پوندا) ته بيشڪ الله توهان سان اهو وعدو ڪيو ۽ توهان ساڻا وعدو ڪيو

فَاخْلَفْتَكُمْ وَمَا كَانَ لِي عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطٰنٍ اِلَّا اَنْ دَعَوْتُكُمْ

پوءِ ملتان جي مخالفت ڪئي، ۽ مون کي توهان جي هٿن ۾ ڇڏي ڇڏيو. مگر مون توهان کي سڏيو

فَاسْتَجِبْكُمْ لِي ۖ فَلَا تَلُومُونِي وَلُومُوا أَنْفُسَكُمْ ۚ مَا أَنَا

پوءِ توهان منهنجو چوڻ مڃو، پوءِ (هاڻي) مڙهي ملامت ڪريو پر منهنجو پاڻ تي ملامت ڪريو، ۽ آئون توهان کي

بِصُرْحِكُمْ وَمَا أَنْتُمْ بِصُرْحِي ۖ إِنِّي كَفَرْتُ بِهَا

ٻڃائيندڙ ناهيان ۽ نه توهان مون کي ٻڃائيندڙ آهيو، بيشڪ آئون ته دنيا ۾ به توهان جي

أَشْرَكْتُمْ مَن قَبْلُ إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٧﴾

شرک کان بزار هیس ، بیشک ظالمن لاء درد ناک عذاب آھی .

وَأُدْخِلَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي

عشرت میں داخل کیا و سدا اللہ ما یطہر من ایمان آندو عسہا عمل کیا ان جی ہینان

مِنْ تَحْتِهَا إِلَّا نُهُ خَلْدِينَ فِيهَا يَأْذُنُ رَبَّهُمْ تَحْتَهُمْ

وَمِنْهُمْ مَّنْ يَّزِيحُ عَنْهَا غَمَاقًا

فَمَا سَلَتْ^{٢٣} أَلَمْ تَكُنْ ضَابَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کَلَّا إِنَّكَ لَشَخَّاطٌ أَصْلُهُ أَثَابَتْ وَفُعْلٌ فِي

سُبْحَانَكَ يَا سُبْحَانَكَ يَا سُبْحَانَكَ يَا سُبْحَانَكَ يَا سُبْحَانَكَ

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ لَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَ أَيْدِيهِمْ وَلَا يُحِيطُ بِشَيْءٍ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

السَّامِئِ عَوْنِي الْكَهَّاسِ سَيِّدِي بِدْرِ الرَّجَمِ

بَلَدَهُمْ هَٰؤُلَاءِ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ يَوْمَ الْفِجَارِ ۚ

يُضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٠﴾

فَاَخْرِجْ بِهِ مِنَ الشَّجَرِ رِزْقًا لَّكُمْ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفُلْكَ

پوءِ ان مان ميوا پيدا ڪيا، توهان جي رزق لاءِ ۽ (الله تعالى) توهان لاءِ پري ڪي تابعدار بنايو

لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْآنَهَرَ ۖ وَسَخَّرَ

انهي لاءِ ته سمند ۾ الله جي حڪمرسان هلي ۽ توهان لاءِ نهن ڪي تابعدار بنايو ۽ توهان لاءِ

لَكُمُ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ دَايِبَيْنِ ۖ وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَ

سج ۽ چنڊ تابعدار بنايا جيڪي رهنجي دائري ۾ ڦرندڙ آهن، ۽ توهان لاءِ رات ۽

النَّهَارَ ۖ وَآتَكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِنْ تَعَدُّوا

ڏينهن تابعدار بنايا، ۽ جيڪو توهان الله کان گهرو سو توهان کي (ضرورت موجب) عطا ڪيو، ۽ جيڪڏهن توهان الله جو

نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تَحْصُوهَا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ ۖ

نعمتون گڻيندا ته ڳڻي ڪون سگهندا، بيشڪ انسان وڌو ڀل ۽ ڪندڙ ۽ ناشڪر آهي.

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ

توهان يا ڪو جو جنهن وقت ابراهيم عرض ڪيو ته اِي منهنجا رب! اٿون هن شهر (مڪه) کي امن وارو بنا ۽ مون کي ۽ منهنجي اولاد کي

أَنْ تَعْبُدَ الْأَصْنَامَ ۖ رَبِّ إِنَّهُمْ أَضَلُّنَ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ ۖ

بت پرستي کان پري ڪر. اِي منهنجا رب! بيشڪ انهن گهڻن ماڻهن کي گمراهه بنايو آهي.

فَمَنْ تَبِعَنِي فَإِنَّهُ مِنِّي وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ۖ

پوءِ جنهن ماڻهو منهنجي تابعداري ڪئي ۽ بيشڪ اهو منهنجو (مٿي) آهي ۽ جنهن ماڻهو منهنجي وٽان ڪي ڊيڄيڪ توڙي غفور رحيم آهي.

رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بُوَادٍ غَيْرِ ذِي زُرْعَةٍ عِنْدَ

اِي ساڻجا رب، بيشڪ مون منهنجي ڪجهه گهروارن کي غير آباد وادي (مڪه مڪرمه) ۾ رکيا آهي (اما وادي) تنهنجي

بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ فَاجْعَلْ أَفْئِدَةً مِّنْ

مقدس گهر (بيت الله) وٽ آهي، اِي ساڻجا رب! (مون انهن کي) ان لاءِ رکيا آهي اهي غارن ۾، پوءِ تون ماڻهن جون دليون

النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ وَارْزُقُهُمْ مِّنَ الشَّجَرِ لَعَلَّهُمْ

انھن ڏانھن تھوئي ڪر، ۽ انھن کي ميون سان رزق عطا ڪر ته من اھي

يَشْكُرُونَ ﴿۳۸﴾ رَبَّنَا إِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفِي وَمَا نُعْلِنُ وَمَا

شڪر ڪن ۱۰ اي اسانجارب بيشڪ تون ڄاڻين ٿو اھو سڀ ڪجهه جيڪو اسين مخفي ۽ ظاهر ڪريون ٿا، ۽ الله تعاليٰ

يَخْفِي عَلَى اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ ﴿۳۹﴾

ڪان ڪا به شئي نر مينن ۽ آسمانن ۾ گجھي ناھي .

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ

سڀئي تعريفون ان الله لاءِ آھن جنھن مون کي پير سني ۾ (پ پٽ) اسماعيل ۽ اسحاق عطا ڪيا،

إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴿۴۰﴾ رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَ

بيشڪ منھنجو رب يقيناً دعا بداند آھي . اي منھنجو رب تون مون کي نمازي بنا ۽

مِن دُرِّيَّتِي ۖ رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ ﴿۴۱﴾ رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ

منھنجي اولاد مان نمازي پيدا ڪر، اي اسانجارب تون منھنجي دعا قبول ڪر . اي اسانجارب تون مون کي ۽ منھنجي پيءُ ماءُ

وَالْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ۖ وَلَا تَحْسَبَنَّ

۽ مؤمنن کي بخش ڪر، ان ڏينھن جڏھن حساب ڪيو ويندو (قيامت) ۽ توهان الله تعاليٰ

اللَّهُ غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ إِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ

کي ظالمن جي عملن کان بي خبر نه سمجھو ، انھن کي مھلت (عذاب کان) ڏني وئي آھي ان

لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الْأَبْصَارُ ﴿۴۲﴾ مُهْطِعِينَ مُقْنِعِي

ڏينھن لاءِ ته انھن جون اکيون (خوف جي ڪري) ڪلي وينديون . (۽ اھي) منھن مٿي کڻي (خواري کان)

رُءُوسِهِمْ لَا يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ وَأَفْئِدَتُهُمْ هَوَاءٌ ﴿۴۳﴾

ڊورنڊا، انھن جون نظرون هڪ جاءِ تي کڻي وينديون ۽ انھن جون دليون حيران هونديون

وَأَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا

۱۳ توهان ماڻهن کي ان ڏينهن کان ڊيڄاريو (جڏهن) انهن تي عذاب ايندو، پوءِ ظالم چوندا اي اسان جارب تون

أَخْرَجْنَا إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ نَّجِبُ دَعْوَتِكَ وَنَتَّبِعِ الرَّسُولَ ۖ أَوَلَمْ تَكُونُوا

اسان کي ٿوري وقت لاءِ مهلت ڏئي، اسين تنهنجو حق قبول ڪريون، ۽ ٻينهن جي تابعي ڏاري ڪيون، الله فرمايندو

أَقْسَمْتُمْ مِّنْ قَبْلُ مَا لَكُم مِّنْ زَوَالٍ ۖ وَسَكَنْتُمْ فِي مَسْكِنِ الَّذِينَ

توهان دنيا ۾ سڪند هئا، ته اسان کي ڪوبه زوال نٿا ايندو، ۽ توهان انهن ظالمن جي گهرن ۾ رتڪيا جن

ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ وَتَبَيَّنَ لَكُم كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ وَضَرَبْنَا لَكُمُ

پنهنجي نفسن سان ظلم ڪيو، ۽ توهان بخوبي معلوم ڪيو ته اسان انهن ظالمن کي ڇا ڪيو ۽ اسان توهان لاءِ مثال

الْأَمْثَالِ ۖ وَقَدْ مَكَّرُوا مَكْرَهُمْ وَعِنْدَ اللَّهِ مَكْرُهُمْ ۖ وَإِنْ كَانَ

بيان ڪيا، بيشڪ انهن ۾ ڏيڍون خفيه تدبيرون ڪيون ۽ الله تعاليٰ وٽ سنڌن مڪر جو علم ۽ جزا آهي، ۽ جيتوڻيڪ

مَكْرُهُمْ لَتَرْوُلَ مِنْهُ الْجِبَالُ ۖ فَلَا تَحْسِبَنَّ اللَّهَ مُخْلِفَ وَعْدِهِ

انهن جي مڪر سان جبل (پنهجي جاءِ تان) هٽي وڃن. پوءِ توهان نه سمجهو ته الله تعاليٰ رسولن کي ساڳيل وڃي

رُسُلَهُ ۖ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ۖ يَوْمَ تَبْدَلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ

پورو نڪري، بيشڪ الله تعاليٰ انجا انتقام وٺندڙ آهي، جنهن ڏينهن زمين مٽجي ويندي سواءِ زمين جي

وَالسَّمَوَاتُ وَبَرَزُوا لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ۖ وَتَرَى الْمُجْرِمِينَ

۱۴ ۽ آسمان (مٽجي ويندا) ۽ سڀئي الله تعاليٰ وٽ گذرندا جيڪو واحد القهار آهي. ۽ ان ڏينهن توهان مجرمين کي ڏسندا

يَوْمَئِذٍ مُّقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ ۖ سَرَابِيلُهُمْ مِّنْ قِطْرَانٍ وَتَعْشَىٰ

ته اهي زنجيرن ۾ جڳڙيل هوندا، انهن جا پهران گرم ٿي ٿا ۽ اهي جا هوندا ۽ انهن جي

وُجُوهُهُمْ النَّارُ ۖ لِيَجْزِيَ اللَّهُ كُلَّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ ۖ إِنَّ اللَّهَ

چهرن کي باهه ڏيکيندي، ان لاءِ ته الله هر نفس کي سندس عمل موجب جزا ڏئي، بيشڪ الله تعاليٰ

سَرِيعُ الْحِسَابِ ۝ هَذَا ابْلَغُ لِلنَّاسِ وَلِيُنذِرُوا بِهِ ۝ وَ

جلد حساب ڪندڙ آهي . هي (قرآن) ماڻهن لاءِ نصيحت آهي ۽ پلي ترانهيءَ کان خوف ڪن ۽

لِيَعْلَمُوا أَنَّمَا هُوَ إِلَهُ وَاحِدٌ وَلِيَذْكُرُوا لُولا الْآلِ بَابِ ۝

پلي اهي معلوم ڪن ته معبود برحق فقط هڪ الله تعالى آهي ۽ پلي ته عقلمند انهيءَ مان نصيحت حاصل ڪن .

آيَاتُهَا ۹۹ (۱۵) سُورَةُ الْحَجَرِ مَكِّيَّةٌ (۵۴) رُتَبَاتُهَا ۶

سورة حجر مڪه مڪرمه ۾ نازل ٿي آهي انهيءَ ۾ ۹۹ آيتون ۽ ۶۱ رڪوع آهن .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝

الله تعالى جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ۽ باجهارو (آهي)

الَّذِي تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ وَقُرْآنٍ مُّبِينٍ ۝

الذي . هي ۽ مقدس ڪتاب ۽ قرآن مبین جون آيتون آهن .

رَبِّمَا يَوْمَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَلَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ ۝

ڪافر گهڻيون آرڙوڻون ڪندا ته ڪاش اهي مسلمان ٿين ها .

ذُرَّهُمْ يَأْكُلُوا وَيَتَبَتَّعُوا وَيُلْهِمُ الْأَمَلُ فَسَوْفَ

ٿو انهن (ڪافرن) کي ڇڏي ديوت کائڻ ۽ پيئڻ ۽ دنيا مان نفعو وٺڻ سندس گهڻي حياتي ۾ ڏيکاري ٿي ۽ پوءِ پاڻ جلدي

يَعْلَمُونَ ۝ وَمَا أَهْلَكُنَا مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا وَلَهَا كِتَابٌ

معلوم ڪندا . ۽ اسان نه هلاڪ ڪيا ٿا وارا مگر انهن جي هلاڪت جو وقت

مَعْلُومٌ ۝ مَا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجَلَهَا وَمَا يَسْتَأْخِرُونَ ۝

معلوم هو . ڪا امت هلاڪت جي وقت کان اڳستي پوئتي ٿي نه ٿي سگهي .

وَقَالُوا يَا أَيُّهَا الَّذِي نُزِّلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ إِنَّكَ لَمَجْنُونٌ ۝

۽ ڪافر (مذاق ڏيڻ) چيو ته اهو شخص جنهن تي قرآن نازل ڪيو ويو آهي (اهو) بيشڪ مجنون آهي .